CZU: 347.77:343.12 **DOI: 10.5281/zenodo.7348520**

APĂRAREA DREPTULUI DE PROPRIETATE INDUSTRIALĂ PRIN MIJLOACE DE DREPT PENAL

ANECHITOAE Constantin,

profesor universitar, doctor,Facultatea de Drept şi Ştiinţe Administrative din cadrul Universităţii „Ovidius” din Constanţa, membru în Consiliul departamentului de drept

In my research, I have considered only one sub-domain of Intellectual Property, namely that of "Industrial Property", given the serious consequences that may result from the violation of legal rules in the field of protection of industrial property rights, with major effects on economic life, risks to human health and life by creating and distributing counterfeit goods but also by reducing the capacity for innovation and creativity with effects on job loss.

Keywords: Intellectual property law (IPR), intellectual property (IP), industrial property (IndP), defense by criminal law.

1. Introducere.

Cu nouă ani în urmă, domnul Gurry Francis [1], director WIPO [2], cu ocazia „Zilei Mondiale a Proprietăţii Intelectuale (PI) din data de 26/04/2013”, a spus: „Creativitatea este o trăsătură comună pentru întreaga umanitate” [3].

Apărarea DPI prin mijloace de drept penal este un subiect cu un interes mediu în rândul societăţii, în comparaţie cu celelalte domenii ale dreptului. Importanţa proprietăţii intelectuale nu a atras atenţia suficient de mult pe doctrinari iar jurisprudenţa nu abundă cu lămuriri în domeniu PI, în comparaţii cu alte domenii ale dreptului. Din acest motiv, există şi multe confuzii din partea mare a populaţiei dar şi confuzii din partea mass-media care transmit subiecte de presă, unele dintre ele însăşi, subiecte al unor infracţiuni de defăimare, denunţuri calomnioase, etc.

Chiar de la început pot spune că apar confuzii uneori chiar din definiţia, rolul, subiectul şi obiectul dreptului de protecţie intelectuală. Dreptul proprietăţii intelectuale a primit o consacrare definitivă şi oficială o data cu încheierea Convenţiei care a condus la înfiinţarea Organizaţiei Mondiale din domeniul Proprietăţii Intelectuale (OMPI), din data de: 14/07/1967 la Stockholm [4].

PI în înţelesul legiuitorului [5], cuprinde drepturile creatorilor de: opere artistice, literare, ori ştiinţifice, spectacole din domeniul artelor, ori expoziţii ale artiştilor din toate domeniile artelor, din domeniul artelor fotografice ori din

domeniul televiziunilor sau invenţii produse de către centrele de cercetări ori invenţii descoperite în mod individual, descoperirile cu caracter ştiinţifice, semnele industriale - PInd, emblemele, mărcile înregistrate, numele comercial, protecţia împotriva concurenţei neleale şi toate drepturile având ca rezultat o activitate intelectuală din domeniile industriale şi tehnice, literare sau artistice [6].

Apărarea DPI prin mijloace de drept penal, este stabilită în mod expres în legislaţia din domeniul dreptului proprietăţii intelectuale din România, este analizată (în mod insuficient) în doctrină iar practica judiciară încă face eforturi mari ca să lămurească la modul cât mai apropiat, voinţa legiuitorului .

Dacă în domeniul drepturilor şi obligaţiilor izvorâte din domeniul protecţiei dreptulurilor de autor şi drepturile conexe drepturilor de autor, operele ca izvor al creaţie intelectuală ale autorilor, se nasc considerabil ca număr, din culegerea şi adaptarea creaţiilor tradiţionale, folclorice, al tradiţiilor culturale ori ştiinţifice, adaptate realităţilor economice, culturale şi ştiinţifice, pentru satisfacerea cerinţelor societăţii noastre în continuă schimbare.

Încălcarea drepturilor din domeniul proprietăţii industriale (PInd), au efecte juridice de o gravitate sensibil mai mare în viaţa socială.

Urmările încălcării ale drepturilor din domeniul proprietăţii industriale pot fi categorisite de o gravitate majoră pentru efectele asupra vieţii economice, a riscurilor asupra vieţii oamenilor prin crearea şi distribuirea de mărfuri contrafăcute dar şi prin diminuarea capacităţii de inovare şi creativitate cu aplicare pe piaţa liberă, cu efecte asupra pierderii de locuri de muncă.

2. Apărarea drepturilor din domeniul proprietate industrială (DPInd) prin mijloace de drept penal

Interesul protecţiei şi apărării DPInd, nu este adresat exclusiv publicului larg de consumatori, ci şi al titularilor de invenţii, agenţii comerciali şi de servicii, al căror interese sunt îndreptate pentru a promova talentul, iscusinţa, spiritul de iniţiativă [4].

Sancţionarea din punct de vedre penal a faptelor de încălcarea a drepturilor celor care aparţin subdomeniului de proprietate industrială şi-au găsit consacrarea în legislaţia naţională prin acte normative, conform legislaţiei europene şi a convenţiilor internaţionale în domeniu.

2.1. Însuşirea fără drept ori invocarea calităţii de inventator [4]

Potrivit art. 55 alin. (1) din Legea nr. 64/1991 (r3) privind brevetele din domeniul invenţiilor, însuşirea în orice mod şi fără nici un drept, acalităţii ori a calităţii de inventator constituie infracţiune [7]. De asemenea art. 50 alin. (1)

din Legea 129/1992, încriminează „însuşirea, fără nici un drept”, „în orice mod, a calităţii de autor al desenului respectiv al modelului industrial se aplică pedeapsa cu închisoare între 1- 3 ani sau cu pedeapsa - zile-amendă”.

(2) Reproducerea, căruia lipseşte acordul autorului desenului sau a modelului industrial pentru a introduce în fabricaţii de produse identic este interzisă.

2.2. Protecţia împotriva acţiunii în contrafacere[4]

Acţiunea în concurenţă neloială nu este subsidiară acţiunii în contrafacere pentru că sunt diferenţe de aplicare.

Acţiunea în *contrafacere* constituie un alt important mijloc pentru a proteja drepturile ce decurg din PI. Dar, în timp ce acţiunea în concurenţă neloială urmăreşte să asigure buna funcţionare a pieţei, după principiile concurenţei sănătoase, acţiunea în contrafacere sancţionează violarea unui drept exclusiv de proprietate intelectuală, drept care interzice sau limitează legal concurenţa [8].

Contrafacerea are loc atunci când se încălcă un drept pe când concurenţa neloială înseamnă încălcarea normelor de conduită comercială, etică etc. Aşadar, acţiunea pentru concurenţă neloială trebuie să fie introdusă o dată cu acţiunea în contrafacere, acestea fiind două acţiuni de natură distinctă, astfel încât pot fi puse în acţiune atât separat cât şi simultan. Chiar pot fi luate împreună, în situaţia când încălcarea unui drept exclusiv, poate fi consecinţa unor tehnici neloiale, cu intenţii de contrafacere.

2.2.1. Infracţiunea de contrafacere [4]

O statistică din 2012, ne arată că, produsele piratate ori contrafăcute aduc prejudicii imense companiile din Europa, „însumate la mai mult de 260 de miliarde/euro pe an [9]. De asemenea, la nivel mondial se comercializau produse contrafăcute în valoare de 338 miliarde EUR în 2013” [10]. Doar „valoarea a software-ului care sunt piratate, printr-un alt exemplu din anul 2018,, depăşeşte cu mult nouăsprezece miliarde $/an în America de Nord la un loc cu Europa de Vest, iar 27 miliarde $/an, în celelalte ţări ale lumii [11]. Comisia Europeana are în vedere modificarea regulamentului prezent, care să investească vama să oprească mărfurile cu aspect fals

În plan naţional, prin prevederile alin. 1 al art. 56 din Legea nr. 64/1991 sunt incriminate acţiunile de contrafacere ori fabricarea sau punerea în circulaţie fără a deţine un drept, a unui obiect provenit protejat printr-un brevet de invenţie etc.

Contrafacerea, aduce atingere majoră vieții economice actuale, suprapusă cu o concurență neleală sistematică [12].

2.3. Producerea şi punerea în circulație de mărfuri şi dispozitive pirat[4]

Punctul 12 din art. 3, alin (1) din Legea nr. 344/2005 *privind măsuri din domeniul DPI, în cadrul activității de vămuire*, definește mărfuri pirat: orice imitație, ori copiere făcute fără acordul titularului dreptului de PI sau al persoanei autorizate de către acesta, de a produce în scop personal sau în scop comercial a oricărui produs care este purtător de DPI, în condițiile când se încalcă un drept al PI [14].

2.4. Divulgarea înscrisurilor ori date conținute de brevet de către personalul OSIM [4]

Conform art. 59 alin. (1), din Legea nr. 64/1991, divulgarea, înscrisuri, ori date de către personalul – angajați ai OSIM, de asemenea, se pedepsește cu privare de libertate între 3 luni până la 2 ani, iar prejudiciile create inventatorului, sunt suportate de către OSIM

2.5. Apărarea drepturilor de PI de către Ministerului Public[4]

Ministerului Public, în contextul integrării României în structurile euroatlantice, la propunerea Procurorului General, a înființat prin Ordinul ministrului justiției nr. Ordinul nr. 2632/2014 pentru aprobarea Regulamentului de ordine interioară al parchetelor [15], o secția de urmărire penală și criminalistică care are în structură: *Serviciul pentru coordonarea activității Ministerului Public din domeniul DPI* cu atribuții de combatere a infracțiunilor în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală . Ord. nr. 2632/ 2014 a funcționat până la 31 decembrie 2019, fiind înlocuit prin Hotărâre 947/2019.

2.6. Apărarea drepturilor de PI de către Ministerul Afacerilor Interne M.A.I. [4]

Poliția Română, are atribuții generale în lupta împotriva criminalității, inclusiv în lupta împotriva criminalității din Domeniul DPI [16].

M.A.I are atribuții în combaterea criminalității din domeniul PI [17], având în vedere că, potrivit structurilor actuale, ele țin de zona economică, așadar, prevenirea, investigarea și combaterea acestora, țin de zona ce are competență - investigarea criminalității economice.

2.7. Apărarea DPI de către autoritatea vamală[4]

În domeniul DPI, autoritatea vamală are ca bază de reglementare, Regulamentului (CE) nr. 1383/203 al Consiliului din 22/07/ 2003 privind intervenția autorităților vamale împotriva mărfurilor suspectate de a aduce

atingere anumitor drepturi de proprietate intelectuală, precum şi măsurile care trebuie aplicate mărfurilor care aduc atingere anumitor drepturi de proprietate intelectuală a Regulamentului (CE) nr. 1891/2004 al Comisiei, din 21 octombrie 2004, de stabilire a dispoziţiilor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1383/2003 şi a Legii nr. 344/2005 privind unele măsuri pentru asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală în cadrul operaţiunilor de vămuire [18].

Într-un fel sau altul, toate bunurile care trec prin vamă, sunt purtătoare de drepturi PI, dar avem în vedere doar mărfurile sau bunurile din categoria a) bunurilor contrafăcute bunurile considerate mărfuri pirat şi bunurile care încalcă drepturile inventatorilor ori a proprietarilor de certificate de brevet de soi, indicaţii geografie ori a vreunui certificat suplimentar de protecţie.

2.7.1. Drepturi de proprietate intelectuală şi categorii de produse protejate *prin* ***Regulamentul nr. 608/2013 al Parlamentului European şi al Consiliului din 12 iunie 2013*** [4]

Regulamentul nr. 608/2013 al Parlamentului European şi al Consiliului (12/06/2013) privind măsurile necesare respectării DPI de către autorităţile [19].

Regulamentul prevede, de asemenea, măsuri noi de acţiune şi proceduri simplificate împotriva mărfurilor susceptibile în ceea ce priveşte încălcarea DPI.

Drepturi de proprietate intelectuala şi categorii de produse protejate

Pe lângă protecţia oferită anterior (brevete, drepturi de autor sau orice drepturi conexe, mărci, desene şi modele, indicaţii şi denumiri geografice, soiuri de plante, certificate suplimentare de protecţie pentru medicamente şi produse fitosanitare), Regulamentul oferă protecţie şi denumirilor comerciale, topografiilor produselor semiconductoare şi modelelor de utilitate.

Regulamentul vizează nu numai bunurile care încalcă efectiv drepturile de proprietate intelectuală, ci şi orice tipare sau matriţe, dispozitive, produse sau componente concepute special sau adaptate pentru fabricarea de mărfuri şi care încalcă în orice mod un drept de proprietate intelectuală.

3. Concluzii

Apărarea dreptului de proprietate intelectuală prin mijloace de drept penal, încă suferă printr-o slabă reglementare internaţională şi o cooperare internaţională insuficientă. Măsurile curente de protecţie, nu sunt suficiente pentru o maximă protecţie în interesul public, ci mai degrabă sunt măsurii

accesoriu pentru valorificarea unor interese din domeniul privat, cu măsuri sancţionatorii punctuale cu măsuri insuficiente pentru prevenirea încălcărilor normelor juridice din domeniul DPI, pentru viitor.

Nevoia de protecţie penală în acest domeniu a venit ca urmare a presiunii unor interese din partea beneficiarilor al acestor obiecte de proprietate intelectuale, fie că este vorba de utilizatori al brevetelor de invenţii, mărci, etc. şi nu atât cât ar fi trebuie pentru o protecţie reală a creatorilor de obiecte al dreptului de autor şi drepturilor conexe de autor şi al obiectelor de proprietate industrială..

Drepturile de proprietate intelectuală cu cele două sub domenii, sunt în general, construcţii din domeniul social, al căror obiective au ca interes general, promovarea bunăstării în rândul membrilor societăţii, iar încălcarea lor atrag răspunderea civilă, administrativă şi cea penală.

Respectarea drepturilor proprietăţii intelectuale, au rezonanţă în viaţa de zi cu zi, a întregii societăţi, cu efecte în domeniul comerţului, a negocierilor comerciale dar şi în strategiile de susţinere a Produsului intern brut al fiecărei ţări prin valorile de piaţă al produselor intelectuale, reflectate prin tot ce se oferă pe piaţă: mărfuri şi servicii oferite consumatorului final, al căror „plus valoarea” conduce la dezvoltarea tuturor ţărilor lumii

Un aspect este cert. Toate ţările lumii îşi dezvoltă capacitatea de dezvoltare prin susţinerea cercetării şi aplicarea ei în practică prin măsuri coercitive de apărare. Rămâne de dorit ca măsurile coercitive de apărare să fie cât mai aspre în cazurile de încălcarea a drepturilor de proprietate intelectuală.

Este de bun augur găsirea celor mai bune măsuri de implementare a „KNOW-ULUI, în toate statele lume. O diferenţă majoră dintre statele lumii, dintre cele în curs de dezvoltare şi cele dezvoltate, este lipsa de cunoaştere şi accesul restrictiv la ultimele cunoştinţe din domeniile de interes.

Referinţe:

1. ANECHITOAE, C. Dreptul proprietăţii intelectuale. Bucureşti: Ed. Universul Juridic, 2013, p. 9. Francis Gurry este Director-general al WIPO (OIMPI). OIMPI, Organizaţia Mondială a Proprietăţii Intelectuale [conform denumirii originale din engleză, The World Intellectual Property Organization (WIPO)] este una din agenţiile specializate ale Naţiunilor Unite. WIPO a fost creată în 1967 cu scopul declarat de a încuraja activitatea creatoare şi promovarea proprietăţii intelectuale oriunde în lume.

2. WIPO are la data de 30 aprilie 2022, un număr de 193 de state membre (https://www.wipo.int/members/en/) şi administrează la data de 30 aprilie 2022, un număr de 26 de tratate internaţionale,(https:// www.wipo.int/treaties/en/), având sediul mondial în Geneva, Elveția.
3. „Oricine am fi, oriunde am trăi şi în orice condiţii, toţi avem capacitatea de a crea” http://www.enterprise-europe-erbsn.ro/stiri/26-aprilie-este-Ziua-Mondiala-a-Proprietatii-Intelectuale-599.html.
4. ANECHITOAE, C. Dreptul proprietății intelectuale. Craiova: Ed. Sitech, 2019, [p. 75], [565]; [574-575]; [576]; [578]; [579]; [580]; [581]; [582-583].
5. Art. 2 alin. (viii) al Convenţiei privind Organizaţia Mondială a Proprietăţii Intelectuale (WIPO Convention — 1967).
6. OLTEANU, G. Dreptul proprietăţii intelectuale. Bucureşti: Editura C.H. Beck, 2007, pp. 6-11.
7. Alin. (1): Însuşirea fără drept, în orice mod, a calităţii de inventator constituie infracţiune şi se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. Alin. (2) Împăcarea înlătură răspunderea penală
8. ROŞ, V., SPINEANU-MATEI, O., BOGDAN, D., Dreptul proprietăţii intelectuale. Dreptul proprietăţii industriale. Mărcile şi indicaţiile geografice, Ed. All Beck, Bucureşti, 2003, p. 3.
9. AMIAN, S., DAMIAN, S.E. http://www.juridice.ro/208403/produsele-piratate-si-contrafacute-afecteaza-companiile-europene-cu-250-de-miliarde-de-euro-pe-an.html
10. https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/Mapping_the_Economic_Impact_study/press_release_ro.pdf
11. https://www.programegratuitepc.com/despre-pirateria-software/
12. Specialiştii estimează ca în România peste jumătate din produsele din anumite sectoare de pe piaţă sunt contrafăcute, ţara noastră fiind în unele clasamente pe locul 2 după Ucraina din acest punct de vedere. http:// www.anticontrafaceri.
13. Publicat in Monitorul Oficial, Partea I nr. 1093 din 05/12/2005. Actul a intrat în vigoare la 03 februarie 2006.
14. TURCU, G.N. Influenţele mediului comercial asupra mărcii. În: Revista Română de Dreptul Proprietăţii Intelectuale, nr. 1 (6), anul III, 2006, p. 63.
15. Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 623 din 26 august 2014 şi include

modificările aduse prin următoarele acte: Ordin 1650/2015; Ordin 3624/2016; Ordin 2337/2018. Ultimul amendament în 11 iunie 2018.

16. Politia Română a adoptate un mod de a lucra „task-force” – care înseamnă „cumul de competenţe prin lucrul în echipe mixte, procurori - poliţişti - inspectori din cadrul Gărzii Financiare, Autorităţii Naţionale Vamale, ORDA, OSIM, reprezentanţi ai industriilor, titularii de mărci, asociaţii antipiraterie şi anticontrafacere etc.
17. Politia Română în procesul continuu de modernizare şi dezvoltare structurală, au obținut rezultate confirmate prin reacţiile şi aprecierile formulate de către experţii europeni.
18. http://www.osim.ro/publicatii/editura/TOATE%20MATERIALELE/BULETIN%20DE%20JURISPRUDENTA%20ONLINE/06_DIVERSE/Protejarea%20drepturilor%20de%20proprietate%20intelectuala.pdf
19. Publicat în: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L181/15-34 din 29/06/2013http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:181:0015:0034:RO:PDF